

V PALERMU so Američani zajeli vso italijansko posadko in njenega poveljnika generala Molinarija. Palermo je največje mesto v Siciliji. Imata bolj milijona prebivalcev. Na sliki na levi je prej omenjeni italijanski general Molinari in na desni ameriški general Keyes, kateremu je oznanil konec italijanskega odpora v Palermu in svojo predajo. Ko je dvignil roko, je dejal: "Cestitam na uspehu!"

Položaj v Evropi za zaveznike čezdalje boljši

ITALIJA IZGUBILA V VOJNI. — NJENI PRVI POGOJI ZA MIR NESPREJEMLJIVI. — NAJVEČJA FRONTA JE TO POLETJE SKORO POZABLJENA V TISKU

Badoglio za mir kot da je on zmagovalec

Ker vna svarila generala Eisenhowera, ko je Italijo kličal, da naj se zlepja poda, niso ni pomagala, mu ni preostalo drugega, kot da ji spet zapri, kar je zadnjo soboto tuji stori.

V tem listu je bilo že večkrat poudarjeno, da so bili zamaan vsi napori ameriške diplomacije, ki je skušala Italijo prizemiti iz vojne brez nepotrebnih žrtev.

Katoliški krogi pod vodstvom Vatikana jo že oteti, a pri tem pozabljajo, da je Italija že nad dve desetletji fašistična in glavna zaveznička Hitlerja.

Ko so Mussolinija njegovi lastni fašisti potisnili v stran in si določili za njegovega naslednika maršala Badoglio, so mnogi menili, da sedaj ni treba drugega kot s kraljem in njegovim novim načelnikom italijanske vlade skleniti sporazum za mir, pa bo vse dobro.

Pozabili so, da je Italija v vojni dalj kakor Nemčija (namreč od napada na Etiopijo), in da je ruvarila za zrušenje miru še predno se je Hitler uveljavil. Napadla je Grčijo kmalu potem, ko je Mussolini prevzel vlado, a za ukonci dobit drugega kakor nekaj graje v časopisu — seveda ne v Italiji, nego v demokratičnih deželah.

In sedaj želi ta Badoglieva Italija "časten mir", kot da ona uploh ni poražena, temveč je pripravljena postati znova "nevrata", kakor je bila do leta 1940, predno je pod taknila svojo latvico pod že poraženo Francijo, da iz nje čimveč dobi.

"Mirovni" pogoj nesprejemljivi

Badoglio, star fašist, čeprav trdijo, da fašist še nikoli ni bil, je ameriškemu-angliskemu vrhovnemu poveljstvu sporočil, da se umakne iz vojne, pogoj-

Italija med dvema ognjem

Ako se bi Badoglio udal zavezniškemu pozivu, da naj se Italija poda, če hoče časten mir, bi mu njegova zaveznička Nemčija očitala, da jo je izdal, ker je Italija izdala svoje zavezništvo v prejšnji vojni. Badoglio in njegov kralj sta o tem razmišljala in si predstavila za časten mir tole:

Ker je Italija vojno res izgubila, je pripravljena izstopiti iz nadaljnega bojevanja, pogojno, da se jo bo smatralo z obič strani za nevrata dežela.

General Eisenhower tega pogaja ni mogel sprejeti, ker bi bil ne samo v popolno korist Italiji, ki je z nami v vojni,

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Unije hočejo, da se višanje cen storí konč

Minuli teden so bratovičine železničarjev in pa unija avtih delavcev, ki je največja v Ameriki, predsedniku Rooseveltu sporočile, da se mora ustaviti ne samo naraščanje cen potrebičnim, ki gre posebno v municipijskih centrih nemoteno navzgor, ampak se jih mora tudi znizati na tisto stopnjo, na kateri so bile takrat, ko so bili delavstvu plače "zamrznjene".

Za prej pa sta naslovila Rooseveltu enako poslanico Green of AFL in Philip Murray v imenu CIO.

Unionski voditelji imajo v tem položaju težko nalogu. Ako naj velja patriotizem za delav-

Ameriška in angleška vlada se bosta morali odločiti, s kom in kako

V svojem poročilu iz Londona po radiu CBS 1. avgusta je Edward Murrow primerjal sedanji položaj v Italiji z onim v Španiji v času civilne vojne. Na eni strani ljudstvo, na drugi različni interesi, ki so pripravljeni menjati barvo, ne pa sistema.

V civilni vojni v Španiji smo bili nevrata. V italijanski je nevrata izključena. Nekje in z nekom bomo morali biti.

Isti italijanski vladajoči sloj, ki je pomagal raziti špansko republiko, je še na krmilu. Isti sloj sedaj znova siloma duši one, ki zahtevajo demokracijo v Italiji.

Komu bodo zaveznički pomagali? Ali italijanskemu proletariatu, ali reakciji, ki ga je dušila? Od tega je odvisno, kako nas bo presojalo ne samo ljudstvo Italije, ampak po vsem svetu. Ali si demokracijo predstavljamo tako kakršno ona pričakuje, ali pa na način, da je dovoljena le toliko kolikor ne ogroža sistema, ki temelji na izkorisčanju množic?

V isti radio-oddaji z Londona je govoril tudi lord Vansittart. On propagira popoln prelom z vsem totalitarstvom: Dejal je, da naj med zaveznički velja odkrita beseda, pa je odkrito prijemal našo vlado, ker ne prizna načela, da če smo za odpravo totalitarstva, moramo prenehati imeti opravko z njim, bodisi v Franciji, kjer smo dvirili vichyjevcem, bodisi v Afriki, v Italiji, v Španiji ali kjer koli.

Če hočemo nov, res demokratičen red, moramo zavrniti tudi vse tiste "demokrate", ki so pomagali upopasti Francijo in pomagali fašizmu. Večina vichyjevcev, s katerimi smo občevali, spada v to kategorijo.

Nekaj pa vsi ti kritiki vendarle pozabljujejo. Boje se odkrito priznati, da je to ne vrata med fašizmom in demokracijo, med tekmočimi imperializmi, temveč v svojem bistvu bora razrednega značaja. Tisti, ki svet lastujejo, si ga hočejo ohraniti tudi v bodočem pod to ali ono znamko. Oni, ki hočejo res demokracijo, zahtevajo tudi tak gospodarski sistem, v katerem bi bila demokracija močna.

Tak red more dati le socializem.

Slovenci in Hrvati v organiziranem uporu za rešitev izpod Italije

Poročila iz Berna pripovedujejo, da čim se je izvedelo padcu Mussolinijeve vlade, so Slovenci na Notranjskem, Gorjškem in v Trstu, in Slovenci v takozvanih ljubljanskih provinci, skupno s Slovenci in Hrvati v Istri in dalje ob Jadranu obrežju nemudoma začeli z močnim organiziranim napadom na fašistične oblasti, v veri, da bodo združeni narodi po svoji zmagi nad Italijo to njihovo pomoč upoštevali ter jim priznali, da je bilo nad 600.000 Slovencev in Hrvatov po prejšnji svetovni vojni Italiji krivljeni prideljenih — pač v nasredato, ker je zavrgla zvezo z Avstrijo in Nemčijo ter se pognala v vojno na francoski in angleški strani.

Poročilo iz Londona 1. avgusta pravi, da je udrlo čez staro italijansko mejo šest tisoč obroženih Slovencev, v Istri pa so udarili na italijansko oblast Slovenci in Hrvati.

Umevnno, da so se dogodili upori tudi v Dalmaciji, a poročila o vseh teh naporih Jugoslovjanov so zelo netočna, ker mnogi inozemski časnikarji o razmerah tam zelo malo vedo, pa so nekateri vse to gerilski gibanje v Sloveniji, v Furlaniji in drugod po Primorskem prispevali Draži Mihajloviću.

Ako bi imeli slovenski in hrvaški uporniki opraviti samo s črkajočim italijanskim fašizmom, bi lahko upali, da svojo deželo kmalu osvobode, posebno če jim bi zaveznički bili ka-

jo na uslugo.

A tam prednjači še vedno poleg italijanske nacijske oblasti in kaj verjetno je,

da će se bo Hitler odločil spremiti severno Italijo in bo vanj vključena tudi vse Slovenija.

Pozdraviti pa je pogum pri-

morskih in drugih Slovencev ter Hrvatov, ker niso cincali pač pa se pognali v boj čim so zaslutili možnosti za zmago in pa da lahko pomagajo zavezničkim poraziti fašistično Italijo.

Iz Palerma so 2. avgusta po-

ročali, da je ameriška okupa-

cija oblast apustila iz ondut-

nih ječ politične jetnike, med

katerimi je bilo mnogo sloven-

skih ter hrvaških gerilcev in

talcev. Naravnopravno, da so se pri-

dobljene svobode zelo radovali

in se ponudili pristopiti v za-

vezniško armado.

Vsi so vključeni v organiziranem

uporu za rešitev izpod Italije.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

širjenjem prebivalstva.

Načrt je namreč določeval

subvencije producenptom in raz-

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka po podne za priobčitev v stekliku tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Čemu dajati savojski dinastiji priznanje, ki ga ni zaslužila?

Socialistični in liberalni krogi v Angliji s skrbjo opazujejo zavezniško politiko v Italiji in delavski poslanci zahtevajo v parlamentu razpravo o nji. Churchill in Eden pravita, da sedaj še ni čas zato. Profesor Harold Laski je v angleških listih in pa v dnevnikoma "New York Post" ter v "Chicago Daily News" priobčil članek, ki ostro prijema angleško tajništvo v njenih zadetih ter ameriški state department vsled njune taktike na ohra-nitev in utrditev savojske dinastije.

Angleški in ameriški toriji jo opravičujejo in poveličujejo, kot da je Viktor Emanuel že od nekdaj naš prijatelj. On je "dober", Badoglio je "dober", le Mussolini je bil "zločest". Le on je bil "vsega kriv".

In drugič, ali naj sedaj, ko je Mussolini vržen, dopustimo, da se naseli kaos v Italiji? Torej je treba njeni vlado s kraljem vred podpreti v "interesu reda in mira"!

Laski poudarja, da ko je Mussolini leta 1940 udaril na Francijo, kralj Viktor Emanuel ni ugovorjal, niti ne Badoglio, niti ne drugi fašisti, ki so sedaj nasledili zavrženi Mussolinijev kabinet. Tudi Vatikan ni protestiral. Ko so ga inozemski žurnalisti v papeževem državnem tajništvu vprašali o tem, jim je bilo pojasnjeno, da se Vatikan ne umešava v politične zadeve Italije.

Cemu pa se sedaj umešava? Cemu ves njegov diplomatski zbor deluje s tako vremem, da obvaruje monarhizem v Italiji in pa sedanji sistem, ki ščiti privilegirane sloje, ako je res njegovo stališče, da se ne umešava v "politične zadeve"?

Ce bi Mussolini zmagoval kakor je zmagoval s pomočjo maršala Badoglia v Etiopiji, ako se bi mu v napadu na Francijo uresničil njegov sen dobiti Italiji Tunizijo, Korsiko, Nico in francoske kolonije v Afriki, bi Viktor Emanuel še vedno hodil ob njegovi strani in maršal Badoglio bi bil ponosen na svojo fašistično karto. In Mussolini bi bil še v nadalje oglašan za glavni steber v borbi proti "komunizmu" in za varuhu krščanske civilizacije.

Pred tedni je Churchill izjavil, da se bodo zaveznički pogajali z vsakoj italijansko vlado, le z Mussolinijem nikakor ne. Roosevelt je to popravil s svojo izjavo, da bo za zavezničke spremembe le taka vladila, ki se bo odrekla fašizmu. Temu se je pozneje pridružil tudi Churchill, a nedavno pa spet dejal, da bi kaos v Italiji ne bil v interesu zavezničkih, torej ne bodo ponovili Hitlerjeve zmote, da bi uničili režim reda in mira ter prevzeli deželo v svojo popolno oblast, kot to počne v okupiranih deželah Hitler.

Vsled tega so po padcu Mussolinija začeli pisati kar la-skavo o kralju, in da Badoglio ni bil nikoli fašist, le kralju je zvest, in pa da je fašistična stranka razpuščena in njeni prvaki "aretrirani".

Badoglio je po prevzemu vlade izjavil, da se bo vojna s sovražnikom (z nami) nadaljevala, a v Londonu in Washingtonu so mislili, da preti le vsled tega, da se Nemci ukani. Poti-homa pa bo sklenil premirje z zaveznički.

A ker se v prvem tednu vlade to ni zgodilo, ob enem pa je Badoglio po ovinkih povedal, da se Italija umakne iz vojne le, če je zaveznički in Nemčija priznajo, da se takško okliče za "ne-vtralno" in dobi isti statut kakor ga je imela, predno je svojo armado poslala v Francijo, ki je zaveznički vrhovni poveljnički zapretil z obnovitvijo bombardiranja njenih mest, če se brez-pogojno ne uda.

Dne 29. julija ji je naslovil prvo poslanico, brez pretenj, v kateri je pohvalil italijansko ljudstvo in savojski dvor, ker sta se iznenabila Mussolinija. Vse kar je Italiji še treba, je, da požene Nemce preko svoje meje, pa bo dobila časten mir, ki je zagotovil.

Badoglio in kralj tega nasvetu nista izvršili. Dne 31. julija je bilo naslovljeno Italiji novo svarilo, da će ne izpolni Eisenhowrovega naročila, se napadi bombnikov na italijanskih mestih znova prično.

General Eisenhower je dober poveljnički. To je dokazal v Tuniziji in sedaj v Siciliji. Da-lj pa je tudi dober politik v smislu načela, za kakršne pravimo da se borimo, pa je drugo vprašanje. Njegov sporazum z Darlanom v času zavezniške invazije v francosko Afriko se je takrat opravičevalo s stališča vojaške nujnosti. Toda politika darlanizma se je nadaljevala tudi po-zneje in se jo še sedaj s popolno odobritvijo državnega depart-

Cemu hvaliti italijanskega kralja in njegov dvor ter mu pripisovati zaslugo za zavrnjenje Mussolinija in fašizma, ko vendar vemo, da je vrhovni fašistični svet s 17 proti šestim glasovi Mussoliniju ukazal, da naj resignira?

Italijansko ljudstvo pri tem ni imelo nobene besede in ga

POGLED NA GLAVNI KOLODVOR v Rimu, ki so ga na svojem prvem poletu nad "večno mesto" bombardirali ameriški letali, enako druge vojne objekte. Po nesreči so zelo poškodovali tudi baziliko sv. Lovrenca. Blizu dve sto oseb je bilo ubitih in nad tisoč ranjenih.

Drugi sestanek Jugoslovanov za skupno akcijo bo v Clevelandu 7. avgusta

V soboto 7. avgusta ob 10. dop. se prične v Slov. nar. domu v Clevelandu seja "Zednjega odbora ameriških Hrvatov, Srbov in Slovencev". Sklicuje jo Louis Adamič, ki je bil na prvem ali ustanovnem zasedanju za predsednika. Janko N. Rogelj je prevzel nalogo v imenu slovenske skupine uredit vse potrebne priprave za sklicanje tega drugega sestanka. Prvi se je vrnil 19. junija v Pittsburghu.

Slovenski člani odbora so Ebin Kristan, Janko N. Rogelj, Mirko G. Kuhelj in Joseph Zakan.

Drugi, ki se udeleže sestanka, so Louis Adamič, predsednik skupnega odbora, Geo. Kovacevich iz St. Louis, Rev. Voislav Gachinovich in Anton Minerich, urednik Narodnega Glasnika, oba iz Pittsburgha, in Aliquippa pa pride Rev. Strahinja Maletich.

Dalje sklicatelji poročajo, da se pričakuje na sejo tudi zastopnike ameriških Bolgarov in Macedoncev, in pa Dalmatinca Franjo Petrinovića, ki je živel v republiki Čile in tam postal bogataš. Poročilo določi, da ima on velike deleže tudi v raznih podvezetjih v Clevelandu, nakar pride nazaj v to mesto na sejo gl. odbora SNPJ. Okrevat je zelo, a paliča mu je pri hoji še neobhodno

da se je zavedel, in ker ima dobro voljo, je vztrajal in ozdravil po nekaj tednih toliko, da je lahko bolnišnico zapustil in se šel zdraviti domov v Walsenburg. Minuli teden pa se je prvič podal spet na daljši pot. Iz Chicago je odšel na obisk v Cleveland, nakar pride nazaj v to mesto na sejo gl. odbora SNPJ. Okrevat je zelo, a paliča mu je pri hoji še neobhodno sklicateljki odbor, z omembom, da bo zastopal Jugoslovane v Južni Ameriki. Drugi zastopniki (citirano iz istega poročila), so M. J. Bogdanovich, predsednik French Sardino Co. v San Pedro, Calif., "eden izmed vodilnih industrijev na zapadni ameriški obali."

Vabilo na sestanek v Cleveland, ki ga je razposlal Janko N. Rogelj, pravi med drugim: "Adamič izjavlja nadalje, da zedinjeni odbor podpira splošni odpor jugoslovenskega ljudstva, ki je organiziran v gerilskih skupinah, katere se same nazivajo partizani, in ki se bojujejo že od meseca oktobra 1941. Ta odbor tudi obdrava v priporoča, da Amerika, Anglia in Rusija in drugi združeni narodi takoj pripoznajo Narodni svet osvobodilnih fronte kot postavno vlado v Londonu in v New Yorku. Povabil ga je na to zborovanje sklicateljki odbor, z omembom,

da bo zastopal Jugoslovane v Južni Ameriki. Drugi zastopniki (citirano iz istega poročila), so M. J. Bogdanovich, predsednik French Sardino Co. v San Pedro, Calif., "eden izmed vodilnih industrijev na zapadni ameriški obali."

V soboto opoldne bodo imeli konsil, na katerega so povabljenci tudi župan Frank Launder, Ivan Zorman in dr. F. J. Kern.

O prvi seji tega odbora v Pittsburghu so bili poslani našim listom le prepis brzojavov, ki so jih poslali meročnim oblastim, imena udeleženc in poročilo o konstituiranju odbora.

Upamo, da dobimo saj s čevelandskega sestanka boljše poročilo. Stvar je tako važna, tudi ni znano, razen da so to pravico imeli zastopniki hrvatskega narodnega kongresa in pa vidovdanskega kongresa, ki pa naj se pove tudi narodu, kaj odbor dela, kaj namerava, kaj je dosegel in v čem preti nevarnost smotrom, ki jih ta skupni odbor zastopa.

je Mussolinijev padec prav tako presenetil kot je bila presenečena ameriška, angleška in sploh vsa svetovna javnost.

Ljudstvo v Italiji je nekaj časa strmelo, nato pa šlo na alijo — posebno v mestih severne Italije in si dalo duška veselju, da je diktature konec in da dobri mir.

Badoglio pa je vztrajal ostati v vojni in oznanil, da je Mussolinijev režim res konec, ne pa DIKTATURO. Proglasil je obsedno stanje v vse Italiji in ukazal, da ne smejo biti nikjer na ulici več kot tri osebe skupaj. Časopisu je prepovedal pisati proti režimu, "da se ne podžiga javnosti", in delavcem zapovedal ostati na svojih mestih in delati še bolj pridno kakor doslej.

A demonstracije so se vzlic temu nadaljevale — demonstracije za mir, svobodo in za demokracijo — posebno v Milatu, Turinu in Trstu. Toriji v Italiji, v Angliji in Ameriki so se jih ustrašili, enako Vatikan, pa so začeli s poročili, da je to drhal, sčuvana od komunistov in da je bil strah v krogih posedujočih, privilegiranih slojih še večji, so videli v vsaki "drhal" v omenjenih mestih neboj rdečih zastav, ki jih je Badoglio nemudoma prepovedal.

Badoglijeva vlada je bila od prvega dne na šibkih nogah. Med ljudstvom ni imela zaslombe. Njen nastop proti fašizmu je bil zgolj na papirju, pesek v oči. Tudi režim, ki pride za Badoglijem, ne bo boljši, dokler bo ustavljajan od zigoraj.

Italija dobi demokratično vlado še tedaj, kadar jo ustavljati tista masa, kateri pravijo sedaj "drhal". Bogataški interesi vse povsod so v strahu pred njo. Zato delujejo, da se savojsku dvor ne omajajo tja in v glavno pomoe v teh prizadevanjih jim je Vatikan. Socialnega potresa vzlic vsemu ne bodo mogli ustaviti.

potrebna. Zelimo mu, da jo čimprej zavrže.

Frank Sodnik nam sporoča, da se je ponosil pri delu znani član družbenega kluba Slovenskega centra, Fred Plahtnik. V tovarni pri McCormicku, kjer je bil uposlen, mu je zlomilo roko. Fred je doma iz Nokomisa. Vsi prijatelji v Centru mu žele čimprejšnjega okrevanja.

Zadnji petek večer se je vršila seja direktorja SDC, ki so se je udeležili predsednik Fr. Alesh, podpredsednik Charles Pogorelec, blagajnik Filip Godina, tajnik Frank Sodnik, zapisnik Anton Garden in pa člani Frank S. Taucher ter Angela ter Frank Zaitz. Poročila o poslovanju so bila ugredna.

Izvršilo se bo letos le nekatera nujna popravila, z drugim se počaka ko bo vojne kon-

tinac. Franka Podlipca njegovi prijatelji balineari v centru jako pogrešajo. Tisti, ki so ga obiskali, pravijo, da se mu zdravje nagloma vraca. (O svoji nezgodji ima Franka Podlipca pis in na tej številki.)

V soboto 31. julija se je vršil v Centru zabavni večer v poslovitev Franku Zordaniju, ki je glavni knjigovodja v uradu SNPJ. Pozvan je bil v armado. Prišlo je mnogo prijateljev in bilo je obilno zabave.

Luka Groser, upravitelj družbenega kluba, pravi, da bo vzel prvič po mnogih letih svojo soprgo na počitnice. V Centru čisti ona vsak dan vsako dopoldne. Izostala je z dela te ko je v te primorala avtnej nezgoda. Zelimo posebno nji res nekaj sprememb in razvedrila. V času odstotnosti bo upravitelj njun sin Jack Groser.

Vesti iz detroitske podružnice SANSA

Zadnji petek smo v uradu Slovenskega ameriškega narodnega sveta prejeli od podružnične tajnice iz Detroita pismo, v katerem nam sporoča dan in kraj seje, ki jo bo imela tamčrna podružnica štev. 1 SANS v avgustu, ter prilaga tudi kopijo svojega radijskega

gre ta reč. Dejstvo je, da si toriški in drugi buržavni Poljaki zelo prizadevajo pridobiti zaveznike na svojo stran proti Rusiji čes, da poljski narod ne bo hotel nikoli več živeti pod njo. Moskva pa je v odgovor poljski zamejni vladi ustavila odbor za svobodno Poljsko. Tvorijo ga Poljaki, naseljeni v Rusiji, in njihov cilj je demokratična Poljska brez fevdalcev in aristokracije.

Nastale so vesti, da se je v to mešetarenje umešal Vatikan in ker sta pri papežu zastopani poljski zamejni vladi in drugi zavezniki načrte pripravljene proti Rusiji, da jih je poljska vlada v Londonu odločno zanikal in jih proglašila za "svojno propagando". Ni pa povedala, iz čegav sovražne strani da izvirajo.

Masaryk je izjavil, da je čehoslovaška vlada napram vsem takim spletka na straži, in da jih nene fašistični elementi v veri, da z njimi preprečijo pozmagi nad Berlinom in Rimom vzajemno uredno v odnosih med evropskimi deželami.

Slovaški poslanik v Vatikanu je Karl Sidor, ki je kontakto z drugimi kvizilngi in fašisti za vzajemnost proti "komunizmu".

Masaryk je odločno poudaril, da čehoslovaška vlada nima s temi agenti fašizma nobenega opravka in ga noče imeti, niti ne z zastopniki madžarskih fevdalcev. Ze prej pa je čehoslovaška vlada v Londonu prekinila svoja pogajanja s poljsko vlado, čim je zaznala, da tudi deluje v prid obnovitvi Poljske za fevdalizem in pa proti Rusiji.

Privilegirani sloji vse povsod se torej bore zgoj v namenu ohraniti star sistem izkoriscenja in kujejo zveze s komurkli, samo da si bi ohranili svoja bogastva, ljudstva pa obdržali v podložnosti.

govora z opazko, da ga lahko zaznani ob objavimo v svoji temenski kolonii. Ker pa te za tekoči teden ni, nato to oboje objavimo posebej v nekaterih listih.

Podružnična tajnica Lia Menton je govorila oni dan po radiu-tole:

"V kritičnem času smo. Invazija Balkana se bliža. Armea Združenih narodov so pričele z reševanjem zaslužnjene Evrope. Pogin naci-fašizma ni več daleč. Podprtih narodov gledajo z upanjem v bodočnost. Le nas majhni, žilavi slovenski narod v starosti domovini in mi ameriški državljanji slovenskega rodu s skrbjo opazimo zakulisne spletke, ki se sedaj pletejo z Italijani, a se bodo pozneje morda tudi v Nemci, čes, da sta le Hitler in Mussolini kriva vseh zločinov, a nemški in italijanski narod, ki sta si ju postavila na celo, pa da sta kultura, velika in nedolžna. Nemška vojaška sestrelja in laška soldateska, ki mučita Slovence, jih morita ter jih rušita in požigata domove, izhajata iz nemškega in laškega naroda. Ta odobrava vse zločinstva svojih sinov; drugač bi

POVESTNI DEL

TONE ČUFAR:

Gospod in ušivec

(Konec.)

"Vi menda sploh ne veste, kaj so globlja čustva, tisto lepo, kar ne doživi človek vsak dan," ga je naskakoval Miško.

"O, vem," se je zoperstavljal gospod. "Imel sem precej enodnevnic, a nekaterih dam še zdaj ne morem pozabiti. Judite iz Varšave, Marženke iz Prage."

"Ej, ti si pa od 'sile!' se je oglasil Mihajlo. "Naši fantje se ženijo po sosednjih vaseh, ti pa kar po državah!"

Vlado se je z bogato Poljankino sestajal neko poletje vse mesece, dokler je bila ob morju. Zadovoljeval jo je v najbolj razbrzdanem življenju. Izpodrinil je vse tekmece, celo bogatega zaročenca. Judita je ljubila pvernost in se je zradi zanimivosti predala celo razmerju z neko domo. Denarji ji ni pomenil nič. V Parizu si je dala operirati prsi za stotisoč frankov, da je bila bolj vabljiva. Ob morju ni ostal večno. Vlado se je o prvi prilik znašel v Varšavi, jo presenetil in doživel čudovito, nepozabno srečanje, a bogataška družina ga ni sprejela v svoj krog.

Jetmike je zanimalo, kako se je izteklo s Pražankom.

"Marženko mi je iztaknil kolega," je pravil Vlado z otožnim smehljajem. "Na potovanja sem zmeraj jemal prijatelja, da sva se skupaj zabavala in si tudi pomagala iz stisk, če je bilo treba. Na Marženko me je cpozoril na nemem plesu, ko so jo klicali k telefonu. Srna, osemnajst let! Plesal sem z njo, se pobrigal za naslov in sesanke, naslednji večer je bila vsa moja. Žal nisem bil prvi."

"Seveda, bili povsod prvi, potem jih pa prepustili cesti!" se je jezik Miško.

A gospoda ni spravil iz ravnotežja. Na široko je govoril, kako je zahajal v hišo veleindustrijca, se takoreko zaročil, bil všeč staršem živahne edinke in si na lepem ustvaril zlato bodočnost.

"Kaj pa potem delaš tu kaj?" se je čudil Mihajlo. "Namoto, da bi se preril do županskega stolčka, pa prideš pod mojo komando."

"Je že tako, če človeku ne da žilica miru! S kolegom sva iztaknila neke modistke, divjala z njimi v hotelu, bila v kinu in izpodkopalna tla moji kajeri. Pomnim, da je bilo to konec tedna, v nedeljo bi moral dobiti Marženko na nogometni tekmi, pa sem jo zaman iskal."

"Te je sparila?"

"Pošteno! Spraševal sem za-

njo po telefonu, a se je oglašila mama."

"Hudiča, pa menda nisi tudi stari zmesal glave!"

"Ona me je po glavi. Hladno je povedala, da že zvem, zakaj ni bilo Marženke na tekmo. Doma me je čakalo pismo. Za vso pustolovčico z modističko mi so vedeli čisto natančno, da sem kar ziral. — V življenju je tako: nekje človeku spodnese, druge se mu pa obnese. Meni se je v Bukarešti!"

Vsi so bili radovedni, kaj je doživel v rumunski prestolnici. Radi so ga poslušali, on je točil in se je na vsa usta posobhal z zgodbo o elegantnih prostitutkah. S tovarišem sta si privočili blazne orgije, dami sta zjutraj zahtevali plačila, s spoprijeli z njima za denar, v pravcati bitki sta pa moška zmagala in pripahala.

"Presneto sta bila umazana!" je zagoljal Boško.

Zdelo se je, da se za nič ne meni, a je vse slišal in si tudi vse zapomnil. Gospoda je obšla zadrega. Nasmej jenitnikov je pomenil, da so potegnili v voznikom. Namesto občudovnega je požel prezirljiv molk, ki ga ni bil prav nič vesel.

6

V sodno sobo so prihajali novi jenitki, a od starih je že marsikdo poromal na svobodo. Poslovil se je šofer Januš, Mihajlo je štel zadnje dneve, prav tako Boško in tudi študenti so se pripravljali, da spet zadihajo boj po svoje.

Gospod Vlado Graseli je pa še zmeraj visel v negotovosti. Zapor mu je presedal vsak dan bolj. Nasiliti se je suhega kruha, hrano od zunaj je dobival bolj poredko, denarja mu je zmanjkovalo; vse je kazalo, da svet že pozabljal nanj. Vskakomur, ki je odhajal, je naročal, maj običaje prijatelja. Katerikrat je dobil potem kaj za pod zobe, a največkrat ni bilo nobenega odmeva. Vlado je postajal razdražljiv, prepiral se je zavoljo brezpomembnih malenkosti.

"Ti boš moj naslednik," se je šalil Mihajlo. "Najbolj si primeren za starešino. Kar po oficirsko boš zastavil, vsi bodo plesali, kakor jim bož živgal, pa ti ne bo dolgčas!"

Vlado je vsak dan manj kazal obzira do tovarišev. Spal je malo, navadno je prelenjaril in se je razgovarjal zvečer, ko so drugi legli k počitku. Zmeraj je koga pripravil do šepetanja, hodil je z njim po sobi, se pomenoval ure in ure, tovariši na tleh so se pa budili, se pritoževeli, a nič zaledio. Večkrat je pokazal, da je nekako prvi med vsemi.

Koliko storite, da zmagamo v vojni?

Kupujte vojne bonde! Pobijajte sovražno propagando! Pripravljajte Rdečemu križu in predvsem, vlagajte svoje prihranske v vojne bonde in znamke.

Parkrat je pogrešil cigarete. Tudi študentom je tega in onega po malem zmanjkalo. Sem je letel na Boška in Mihajla. Lahko je tudi kdo drugi pogledal po pičli zalogi in kaj odčipnil, a za ta dva je bilo največ verjetnosti.

"Kogar zasačimo, da krade, pojde pri priči drugam!" je zagrožil Vlado.

Napetost med zaprtimi je rasla v vsakem dñem. Zelo so že naveličali drug drugega, vedno manj so potrpeli in prenesli. Boško je bil še najbolj brezbržen, prosačil je za cigarete in ostanke, lizal krožnike in se nekam zadovoljno prebijal skozi tegobe aрестantovskega življenja. Neko noč je vstal, da opravi, na kar ga je gnaio. Potem se je pretežoval in se tiščal parne ogrevalnice. Jutro je bilo že bližu, spati se mu ni dalo več, pa je šel in pogledal, kaj ima kdo poleg sebe.

Dvignil se je Vlado in zbudil Mihajla.

"Zalotil sem ga!" je kazal na Boška, ki je naredil neumen obraz. "Tatov ne bom trpel med sabo! Če krade zunaj, tu ni treba!"

"Ne delaj hrupa!" ga je posvaril starešina. "Priklical boš stražo, pa bo za nas vse slabš."

"A, z njim držite! Enaka sta si!"

Prebudiši so se tudi drugi in vstajali. Misliši so, da je že čas sprechoda. Boško je pa šel v svoj kot, kakor da se njega nič ne meni, a je vse slišal in si tudi vse zapomnil. Z vidnim zadovoljstvom je golčal, da ima spet dan manj, da kmalu pogleda, kako je s kljusetom. Vsako jutro je na glas odšteval prestatne dneve in tako opozarjal, da je na boljšem kot gospod. Tukrat ga je še bolj razkačil.

"Le počakaj! Najpravo, nam prineseš uši, zdaj nam, kradeš! Še danes pojdeš med berače! Takih barab res ne bom trpeši med sabo!"

"Barab?" se je začudil vozniški.

"Spravi me kamor hočeš, v par dneh bom itak zunaj. Ti pa zase nič ne veš. Prav lahko te odpeljejo v Bukarešto, da gosposkim cipam poplačaš, kar si jim dolžan. Če grem jaz h kakiši babi, ji dam vsaj za žganje. Seveda, ti nisi baraba. Tukrat ga je še bolj razkačil.

"Le počakaj! Najpravo, nam prineseš uši, zdaj nam, kradeš! Še danes pojdeš med berače! Takih barab res ne bom trpeši med sabo!"

"Barab?" se je začudil vozniški.

"Spravi me kamor hočeš, v par dneh bom itak zunaj. Ti pa zase nič ne veš. Prav lahko te odpeljejo v Bukarešto, da gosposkim cipam poplačaš, kar si jim dolžan. Če grem jaz h kakiši babi, ji dam vsaj za žganje. Seveda, ti nisi baraba. Tukrat ga je še bolj razkačil.

"Le zmeraj, se že otrezniš na oni strani!"

"Gospod Vlado, ne pozabite, da ste samo naš gost," se je vmesil Miško.

"Vi se zavzemate za ušivec in tatove!"

"Se malo ne, kakor mi tudi sleparji evropskega kalibra niso preveč pri srcu. Za jasnost gre! Boško je bil sodno obsojen in spada v to sobo. Vaše mesto je pa tam, kjer ste že bili!"

"Dobro si mu zagodel," se je zveselil Boško.

Ostali so ju začeli pomirjati. Po vratih je poropotal nočni stražnik.

"Mir!"

Iz celice je izginila prisravnost prvih dñih gospodovega zapora. Niti Mihajlo ni spravil ljudi v dobro voljo. Boško je dočakal prostost. Za en dan se je uračunal, gospodu v veselje in jezo, da ga je imel že zmeraj pred očmi. Ko so pa le prišli ponj, si je brž nataknil površnik, pograbil je konjsko plahko in mu hudošnino zagođnjal:

"Zdaj bi biš pa nemara rad v moji uši koži."

"Poberi se!" ga je nagnal Mihajlo. "In svoji mrhi daj ovs, da te spet ne spravi v arrest!"

Zdaj je bil starešina sam na vrsti, da zapusti zapor. A že naslednji dan, ko so vsi najmanj pričakovali, se je spet prikazal orožnik z akti v rokah. Pomignil je gospodu.

"Vlado Graseli! Vzemite vse svari!"

Vlado so veselo zažarale oči.

Planil je po čevlje in si jih v naglici nataknil. Zvil je volno pregrinjal, zmašil vanj vso drožnjarijo, pograbil je plačil in pogledal, če ni česa pozabil.

GORNJE JE PRIZOR IZ LETA 1915 v Rimu, ko so Mussolini prepeljali v demonstracijah in ga obtoževali za podžigalca izredov. Potem je začel delovati za prelome avto-vezja Italije z Nemijo in Avstro-Ogrsko ter za pridruženje v vojno na strani Francije in Anglije. Italijanski socialisti so ga obolili, da je prejel s francoske vlade par sto tisoč frankov podkupnine. Pozneje je bilo ugotovljeno, da je res prejel Slika na desni je narejena v domovini, ker nekatera poročila iz Švice trdijo, da je Mussolini v "zaporu".

John Kobi zagotavlja še več sodelovanja

Iz Minnesota se je spet oglašil John Kobi, ki pomaga v agitaciji za širjenje Proletarca in se priznuje, ker sedaj, v tako silno resni dobi, niso socialistične vrste strnjene kakor bi morale biti.

Tako se potožujejo tudi drugi zavedni delaveci po Ameriki — vseh narodnosti — kar je umevno.

Kobi pravi, da ker se bo vojni gradilo nov red — tak ali tak, bi bilo delavstvu še posebno potrebna solidarnost, če nečemo, da se bo povojna uredba obrnila v konservativne, namesto v one toke, ki bi vodili ljudstvo v dobrobit.

Ce pa ostanejo vajeti v takih rokah, ki so za "individual enterprise", bodo obvarovale starideli, magari s pomočjo mednarodne policije, kakor jo priporoča več zastopnikov, med njimi tudi zvezni senator Ball v Minnesota.

Ko se v jeseni spet snide kongres, se bodo napadi v njemu proti delavstvu nadaljevali, a taki poslanci, ki bi nakane reakcije pobijali, pa so redki.

Prijatelj Kobi daje omenjanje, da se jamranje ne izplača, čeprav človeka čestokrat milka, da bi tarnil ali pa kritiziral pred vsemi svoje tovarise delavce, ker s svojo brezbržnostjo dopuščajo, da je tako kakor je.

Poudarja, da će bi delaveci drugih narodnosti storili proprerno toliko za napredno stvar, kakor so slovenski delavci, ki pa bilo drugače in boljše.

Priporoča, da naj Proletarca ohramimo, da bo deloval na prej po začrtanih potih. Upa, da morda pride čas, ko bo za svoje napore in boje med našo javnostjo dobil zaslzeno priznanje, ker je Proletarec res zagovornik delavskih pravic. Dostavlja:

"Vsa čast onim, ki so Proletarca obdržali na povrhu in to največ tistim, ki so nevzdržane v agitaciji zanj, in pa osojbu pri listu, ker mu je obdržalo načela naših starih pionirjev."

Kampanja za tisoč novih naročnikov Proletarca

I. IZKAZ

(4 tedne, od 1. do 29. julija 1943.)

Vsled lažjega pregleda so naročnine števe ena za vsakega pol leta. Na primer, kdor pošle eno celoletno in eno polletno, je v izkazu označen s tremi po pol leta.

V času kampanje se bodo doštevale v vsakem izkazu k tem nadaljnje naročnine in enako nadaljnje vstre, zbrane v tiskovni sklad.

	Nove naročnine	Obnov. naročnine	Nabral v tiskovni sklad
John Chamazar, Chicago, Ill.	10	—	\$ —
John Turk, Chicago, Ill.	2	—	—
Charles Pogorelec, Chicago, Ill.	—	18	1.00
Frank S. Taucher, Chicago, Ill.	6	10	2.00
Angela Zaitch, Chicago, Ill.	—	2	2.00
John Krebel, Cleveland, O.	—	28	6.00
Joseph Ovca, Springfield, Ill.	1	2	—
Martin Judnick, Waukegan, Ill.	4	8	—
Frank Sodnik, Chicago, Ill.	—	2	—
Josko Oven, Clarendon Hills, Ill.	—	4	5.00
Anton Zornik, Herminie, Pa.	3	12	—
Joseph Oblak, Chicago, Ill.	2	2	—
Mike Krultz, Willard, Wis.	—	3	1.50
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	2	2	10.50
John Gorsek st., Springfield, Ill.	4	—	—
Louis Barborich, Milwaukee, Wis.			

• KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE •

KOMENTARJI

Zurnalista Samuel Grafton je v svoji koloni, ki jo priobčuje v raznih listih, označil po nem prejšnjem ečatu drugega avtorja italijanskega Viktorja Emanuela za "moronskega kraljička" (moronic little king). Dalje je pisal, da je v Italiji fašizem še v oblasti, samo novo masko si je dal na obraz. Namazal si je lica in ustnice in skuša dogmati, če ne bi morda dosegel več s smehljajem kakor pa z grobim besedičenjem. Office of War Information je to citiral po radiu in enako tudi Graftonov stavki o "moronskem kraljičku". Torej v katoliških krogih in drugi burbonci so protestirali, češ, da si podiramo most v Italijo mesto da bi si ga utrijevali. Tudi Roosevelt je bil vprašan o tem, pa je dejal, da bi tistega govora sploh ne smelo biti. To je bil udarec na propagandiste v OWI, ki mislijo, da je s padcem Mussolinija kralj še vedno to kar je bil, enako Badoglio in vsi drugi italijanski ministri. Čudno je, da se je insult na italijanskega kralja tako zelo opravičevalo. Saj je z Badogliom dne 25. julija skupno izjavil, da ostaneta v vojni z namimi. Ko je Grafton tisto napisal in ko je govornik iz OWI njegove besede sporočil v Italijo, so kraljevi vojaki v Siciliji pridno streljali v zavezniške čete kjerkoli so mogli. No, Grafton sklepa, da se morda bolj bojimo italijanskega ljudstva in demokracije kakšno ono zahteva, kot pa "moronskega kraljička" in naslednikov Mussolinijevega fašizma. Sicer pa, če ameriški plutokrati nastopajo celo zoper ameriško delavstvo, kako bi bilo mogoče priečakovati od njih, da se bi zavzemali za italijanski proletariat?

Delavstvo v Italiji si je pred 22. leti skušalo priboriti nov red. Socialisti in komunisti bi si ga bržkone izvozvali, ako bili složni, čeprav sta angleška in francoska reakcija delovali, da jim zmago preprečita. Mussolini je bil za to nalogu najpripravnnejša osoba. Tisto časopisje, ki ga sedaj najbolj smeši s kartuni in članki, pa ga je takrat hvalilo, čeprav je vedelo, da je provokator. A vedelo je tudi, da je preprečil "komunistično" revolucijo v Italiji in zatrl delavsko gibanje. Dne 25. julija to leto je italijansko delavstvo prvič po onih tragičnih dneh začutilo, da je dan osvoboditev bližu. V par dneh je spoznalo, da se je ukano. Mussolini je bil sicer odstavljen, a njegova diktatura ni bila prekinjena.

kali, da pridejo tja najprvo ameriške in angleške čete.

Film "Mission to Moscow" predvajajo sedaj v sovjetskih gledališčih z ruskim besedilom. Pravijo, da je tendenca filma morda dobra, toda film pa jaka "smešen". Posebno Stalin je po mnenju sovjetskih kritikov povsem napacno predstavljen. Njegova figura, ki jo predstavlja ameriški igralec, jim ni po godu, in če bi bil Stalin res tak kot je na tem filmu, ni v njemu prav nič diktatorja. Kake posebne nezgode radi tega filma menda ne bo, čeprav je bilo toliko prerekanja radi njega. Henry Shapiro je poročal iz Moskve, da ko se ga tam prvič predstavljali, so ga mnogi udeleženci na glas označevali za "produkt hollywoodske" ignorance. Drugi so mu ploskali.

Ivan Majski, ki je bil sovjetski poslanik v Londonu in bil pred nekaj tedni pozvan v Moskvo, je dobil povisanje v službi. Postal je podkomesar v oddelku za zunanje zadeve. Majski je po mnenju inozemskih poročevalcev v Moskvi nalogu v Londonu za sovjetsko vlado zadovoljivo vrnil. Če že ne drugega, je pripomogel k sklenitvi dvajsetletnega pakta z Anglijo in dosegel precej dobro soglasje med predstavniki Anglije z vnapnjim komisarijatom sovjetske vlade. Maksim Litvinov, ki je bil tudi pozvan v Moskvo, pa v Washingtonu ni pravil tako dobro kakor Majski v Londonu. Neki ameriški kolonar pravi, da ko je odhaljal iz Washingtona, je rekel ob slovesu jugoslovanskemu poslaniku Konstantinu Fotiu, da v svoji glavni misiji, ki jo je želel v obljubil izvršiti, ni uspel, zato si ne želi več povratka v to mesto. Bil je namreč uverjen, da se mu bo posrečilo pridobiti ameriški državni in vojni departmanti za drugo fronto. To je, za zavezniško invazijo v kontinentalno Evropo, ki jo je Stalin že lani zahteval, pa je še sedaj ni. Litvinov res nima sreče. Ce bi bilo po njegovem, bi Mussolini padel še predno je udaril v Etiopijo in Hitlerjem bi demokratične dežele ter Rusija skupno zagrabile. A francoski in angleški apizariji Litvinova niso hoteli poslušati. Za Sovjetsko unijo je vseled tega takrat izgubil važnost in bil odslovljen, ker se je Moskva po njegovih diplomatičnih neuspehih odločila za spravo s Hitlerjem. Po nemak napadu na Sovjetsko unijo je Litvinova zvezda spet zažarala. In nato vsled hladnega zadržanja ameriškega državnega oddelka in protisosvjetskega ruvarenja v Ameriki znova ugasnila. Morda pa je Litvinov preveč idealist in premalo diplomat? Ampak je boljše biti idealist za pravičnost kot pa diplomat za intrige in varanje drug drugega.

Jugoslovanska vlada je dobila od angleške vlade navodilo, da naj gre v Kairo v Egiptu, da bo pri rokah, kadar ji bo dana možnost preseliti se v Jugoslavijo. Tako je prvič, od kar so jo Nemci napadli, dana priložnost spet treti v nevarnost, posebno če se bodo ministri skušali preseliti iz Kaira v Beograd. Sicer pa bodo ča-

NEMCEM GRE NA RUSKI FRONTI to poletje silne trda. Njihova ofenziva, pričeta 5. julija, je bila strta v kakih desetih dneh, nato so Rusi pričeli s svojo pri Orelu. Na vrhni sliki je skupina nemških vojnih ujetnikov, ki so se predali redci armadi. Z obrazom jim je razvidno, da svojega novega položaja niso veseli. Je pač neprijetno, kadar se morajo nadljudje podati barbarskim Rusom.

proti fašizmu, s katerim je bila savojska hiša ves čas v zvezi in je še zmerom, čeprav pod drugo firmo. La Parola vzklikala: "Viva la Repubblica Italiana!" Enako vzklikajo delavske množice v Italiji. Če jih bom razočarali, nam ne bodo več verjeli, da se borimo za demokracijo in stiri svobodščine, pač pa za obvarovanje kapitalizma in za privilegije cerkve. **Italijanom** bo po vojni svobodno dano, da si izberejo vladovo kakršno bodo sami hoteli in si svobodno odločili sistem vladave. Tako jim **obljubljajo**. Toda če ostane na krmilu savojska dinastija in ako se utrdi pod novo reakcionaren režim, mar bo ljudstvu sploh mogoče o čem svobodno odločati? Ne, pravi La Parola. Torej naj se kralja odstrani in se ga z Mussolinijem in drugimi zločinci vred tira pred zatožno klop, kjer naj se jih sodi za njihova zločestva. Protifašističnim beguncem naj se omogoči povratak v Italijo, osvobodi naj se vse politične jetnike, ki jih je spravil v ječe in v tabore. Mussolini in ustanovi naj se democra-

kratično republiko. To so dobre predlogi, a La Parola bržkone ve, da ne bodo izvršeni od tistih, ki sedaj odločujejo.

Tudi v Spaniji vre. Diktator Franco ima veliko truda, da se ohrani na svojem mestu. Tla mu izpodkopavajo monarhisti, ki menijo, da bo reakcionaren režim veliko bolj trajen, če mu bo načeljeval kralj kot pa le kak nevaden diktator. Trenje v Italiji jih v tem potruje. "Navaden diktator" Mussolini je padel, a kralj je postal in skrbi "za red in mir", da "proleterska država" ne dela prevelike težav in škode. Španski rojalisti trdijo, da imajo v svojih prizadevanjih za restavriranje monarhije veliko dobrohotne podpore v Angliji in poseben v Zed. državah, menda v "cerkvenih" krogih. Delovno ljudstvo bo torej imelo še veliko truda, predno si izvojuje svobodo — tako svobodo, v kakršni bo demokracija mogoča. Pod stebri mogotev, katerim je edino za sistem izkoriscenja v prid privilegirancev, je v pravem pomenu besede nikoli ne bo.

je čikaška federacija društev SNPJ zavzela praznovati jednotin dan (SNPJ Day) kolikor bo pač v sedanjih razmerah mogoče, a obeta si s prireditvijo uspeh četudi le od bližnjega članstva. Ta prireditve bo 5.-6. sept. Vrh tega je, po svojem že ustanovljenem občaju, aranžirala spominsko slavnost v počast članov SNPJ na dne 30. maja na svoji sekiji pokopalnišča Woodlawn.

Anton Demshar v daljšem govoru na svoj humorističen način opisuje razmere v naselbini Milwaukee-West Allis, oznanji nujne priedobe in omeni, da ima na razpolago tudi tike, ki jih bo popupil navzočenim bo seje konec. Pravi, da se deluje tudi za SANS. Ze 13 društev je priglašenih do tega datumata, a pričakujejo, da jih bo okrog 25. Oglešal je piknik federacije, ki bo 1. avgusta, in pa zabavo druš. št. 104, v čigari imenuje vabil navzočenje na nujno zabavo, ki so je aranžirali na dne 27. junija. Za nagrado najsečnejšemu posetniku so določili vladni vojni bond v znesku \$25.

Vinecent Pugelj je poročal, da so prišli Milwučani s kongresa v Clevelandu, so sklenili začeti s to akcijo tudi doma. Milwučka društva so poslala v Cleveland štiri zastopnike, na dne 30. maja pa sklicala skupni sestanek vseh društev, oziroma nujnih delegatov, da se tudi v tem mestu ustanovi podružnico Sansa za v pomoč našim v Jugoslaviji.

Nato je Pugelj poročal o prireditvi mladine 16. maja, ko je imela zelo uspešen koncert. Michael Verhovnik pa je predvajal slike iz starega kraja. Pugelj poudarja, da je njihov mladinski zbor v petju izredno dober in priporoča, da se bi ga v zabavne in v agitacijske namene povabilo tudi v sosedne naselbine, kajti stroški ne bi bili visoki, a rezultat pa nedvomno jako koristen.

Frank Zaitz pravi, da glede odbora naše centralne organizacije nima kaj posebnega omeniti, ker je vse itak v njenih zapisnikih, lahko pa bo rekel k temu ali onemur kaj več poznaje, ko pridejo tozadne točke na dnevni red.

John Mahnich, zastopnik druš. Sloga SNPJ pravi, da so se razmazale zelo spremenile tudi v posecanju sej. Včasi članov ni bilo treba vabiti, pa so vseeno prišli. A sedaj tudi ako jih vabiš, pridejo večinoma le asesment poravnati. Njihovo društvo ima nad 300 članov. A vzhodni navidezni brezbrinjosti je ta skupina še vedno kakor je bila nekoč. Za poskus v pred narodne akcije so odločili protovoljni asesment po 10c od člana. Kdor ga sam ne bo hotel plačati, se zanj izda potrošek v isti vstopi iz društvene blagajne. S politično akcijo Sansa društvo soglaša, kakor je še vedno v vsakem dobrem podvetju.

Filip Godina, delegat kluba št. 1 JSZ, izjavlja, da ne more poročati nič takega, kar bi ga dvigalo kvišku. Smo v takih časih, ko je težko dati živahnost skupinam, kakor je klub št. 1, zato pa tudi ne more reči drugrega kot da klub skuša svoje aktivnosti ohraniti in upa, da pride čas, ko pride iz stagancije v novo življenje.

Frances Vreček, istotako zastopnica kluba št. 1, je poročala, da je ob enem tudi klubova zastopnika v čikaški podružnici JPO-SS. Podružnica je imela eno prireditve lani z velikim gmotnim in moralnim uspehom, druga pa si je aranžirala za na 30. maja, ki bo ne le v pomoč relifni akciji, temveč gre polovica prebitka Sansu. Opisuje priprave za spored v vabi na udeležbo.

Mary Chamer poroča, da se Venera SNPJ in društva JPZS precej zanimajo. Upa, da bo tudi v nujnih naselbini velik uspeh.

Poročila zastopnikov so s tem končana in preide se na referate.

Prosvetna matica in publikacije, Charles Pogorelec omeni v daljšem govoru stanje Proletarca, in pa kako smo izšli z letosnjim Ameriškim družinskim koledarjem in Majskim glasom.

Apelira za sodelovanje v kampanji za razsavljanje Proletarca, ker je vredno, da ta list ne le hrani, temveč mu določimo tudi novih naročnikov.

Predsednik seje je nato predstavil za naslednjega poročevalca o naših splošnih začetkih s to akcijo tudi doma. Milwučka društva so poslala v Cleveland štiri zastopnike, na dne 30. maja pa sklicala skupni sestanek vseh društev, oziroma nujnih delegatov, katera skuša zadusišti vse, kar je naprednega. O Sansu je dejal, da ima v zaslonu zelo dobre resolucije, a vprašanje je, koliko ljudi tudi iskreno veruje vane.

Slovenski narodni komunistični diktator je ustanovil v Jugoslaviji. Nato je Pugelj poročal o prireditvi mladine 16. maja, ko je imela zelo uspešen koncert. Michael Verhovnik pa je predvajal slike iz starega kraja. Pugelj poudarja, da je njihov mladinski zbor v petju izredno dober in priporoča, da se bi ga v zabavne in v agitacijske namene povabilo tudi v sosedne naselbine, kajti stroški ne bi bili visoki, a rezultat pa nedvomno jako koristen.

Nekaj dodatnega poročila je imel nato še Frank Zaitz, ki je poudarjal, da dokler bomo imeli take organizirane skupine, kakor je ta, ne bo nevarnosti, da propade tisto, kar smo si gradili toliko let v pred vsega našega ljudstva.

Razprave k tem izvajanjem (Nadaljevanje na 5. strani.)

Zapisnik konference Prosvetne matice in JSZ dne 23. maja v Waukeganu

Pričočeav tega zapisnika gostov, skupaj nad dvajset oseb.

Tajnik je poročal, da je v blagajni \$39.92, vrh tega imamo dve delnični SDC, skupaj \$89.92. Stroški, že odsteti od gornje vsoote iz prejšnjega prenosa, so znašali od prejšnje do te konference \$27.62. Skupna imovina, kot že omenjeno, je \$89.92.

Dalje je tajnik poročal, da se pretežni del stroškov nanaša na vozino, ko je bil od krajne organizacije poslan za delegata na slovenski narodni kongres decembra v Cleveland. Računal pa si je le eno dnevnic. Sklenjeno, da ostane pri sklepnu prejšnje konference, ki mu je odobrila poleg voznine dve dnevnic.

Kar se kongress samega tice, pravi Garden, se mu ne zdi umestno ponavljati, ker je vsakdo že čital ali pa slišal raznase poročila o njemu.

Poročila zastopnikov: Anton Trojar poroča o pripravah za pravilovanje 40-letnice društva Slavija št. 1 SNPJ v Chicagu, ki bo v jeseni. Vabi na poset in obeta dober spored.

Mary Brenee poročala o društvu "Moška enakopravnost" SNPJ, da deluje dobro in pomaga kjer more. Josephine Kozina od gospodinjskega odsaska SND v Waukeganu meni, da so aktivnosti stare vrste precej pomehale, priredbi je veliko manj, a odsek je še pripravljen, da bo vrnil svoje delo, kadar bo potrebljeno. Nadele pa so si članice med tem razne druge naloge, npr. delo za Rdeči križ. Frances Vider poroča, da se

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172—7173

1727-1731 W. 21st Street

CHICAGO 8, ILL.

ZA LICE NIKO TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 5, ILL.
Tel. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

POROČILO O FINANČNEM STANJU SANSA

do 30. junija 1943

Bilanca v banki (\$6,646.31) in na roki (18.92) 31. maja \$ 6,664.23

Dohodki v juniju:

Podružnica štev.	1. SANS, Detroit, Mich.	\$100.00
"	4. Johnstown, Pa.	150.00
"	5. Rock Springs, Wyo.	200.00
"	6. Ely, Minn.	92.95
"	8. West Newton, Pa.	13.80
"	9. Wilcock, Pa.	7.95
"	12. Aliquippa, Pa.	18.00
"	15. Springfield, Ill.	8.10
"	21. Cleveland, O.	100.00
"	22. Midway, Pa.	12.09
"	24. Virden, Ill.	8.00
"	25. Chicago, Ill.	16.75
"	30. Sharon, Pa.	100.00
"	31. Pueblo, Colo.	12.40
"	32. Cleveland, O.	6.00
"	33. Bridgeport, O.	50.00
"	36. Waukegan-No. Chicago,	150.00
"	38. Acmetonia, Pa.	25.00
"	39. Cleveland, O.	108.25
"	40. Kemmerer, Wyo.	40.50
"	41. Fontana, Calif.	30.00
"	44. Traunik, Mich.	100.00
"	47. Pueblo, Colo.	5.00
"	50. Denver, Colo.	115.05*
"	57. L'Anse, Mich.	13.00
"	58. Center, Pa.	51.00
"	65. Worcester, N. Y.	105.00
Društvo št. 50 SNPJ, Clinton Ind.		10.00
Društvo št. 297, SNPJ, Raton, N. Mex., in člani.		22.00
Društvo št. 335 SNPJ, Auburn, Ill.		42.00
Člani dr. št. 513 SNPJ, Scranton, Pa.		18.75
Federacija SNPJ, Pittsburgh, Kans.		15.00
Federacija SNPJ, Girard, O.		36.43
Društvo št. 113 KSKJ, Denver, Colo.		15.00
Društvo št. 21 ABZ, Denver, Colo.		15.00
Slani dr. št. 33 ZSZ, Chicago, Ill.		14.00
Združenja slovenska društva, New York, N. Y.		227.50
Slovenska ženska zveza, Joliet, Ill.		601.25
Postojanka št. 26 JPO-SS, Indianapolis, Ind.		100.00
Slov. sam. podp. društvo "Zarja", Chicago, Ill.		25.00
Slov. dram. klub "Zora", Pueblo, Colo.		5.00
Slovenski dom, Denver, Colo.		25.00
Pripravljeno br. Vincentu Cinkarju do 6/16 vstevi pri spevku \$63.00 podr. št. 62 SANS, Crivitz, Wis.)		462.88
Pozamezniki		36.75
Cokova brošura (\$10.50) in Fortune (\$1.00)		11.50
Skupni dohodki		3,411.90
		\$10,076.13

Izdatki v juniju:	
Stanarina za urad.	\$ 50.00
Potreščine in vzdrževanje urada.	10.98
Telegrami	8.76
Pomočnikova plača	135.40
Luč v uradu	1.00
Poštinska	2.04
Voznina in dnevnice za sejo izvršnega odbora	78.00
Stroški za sejo izvrševalnega odbora	2.00
Dano predsedniku za tekoče stroške	150.00
Voznina in dnevnice delegatov izvrš. odbora za sestanek v Pittsburghu, Pa.	167.40
Za informacije iz Washingtona	25.00
Pripravljeno br. dr. št. 44 SANS, Traunik, Mich., in JPO-SS	50.00
Skupni izdatki	680.58
Rdeča blagajna	19.14
Bančna bilanca 30. junija	9,376.13
	\$10,076.13

Pregled vseh dohodkov in izdatkov te organizacije:	
Skupni dohodki od 5. dec. 1942 do 30. junija 1943.	\$13,117.48
Skupni izdatki od 5. dec. 1942 do 30. junija 1943.	3,721.93
Bilanca	\$ 9,395.55

Joseph Zalar, blagajnik Mirko G. Kuhel, pomočni tajnik

Zapisnik konference Prosvetne matice in J. S. Z. dne 23. maja v Waukegonu

(Nadaljevanje s 4. strani.)

in ugotavljata, da so v redu.

Predlagano, da naj bo prihodnja konferenca spet v Waukeganu, ker je to centrum naših naselbin v tem kraju. Protipredlagano, da naj bo v Milwaukeeju, iz razloga, ker je še vsaka konferenca, ki se čunske knjige tajnika Gardne je vršila tam, bila uspešna ne.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—F. A. Vider in Vinzenz Pugelj sta pregledala ravnino, na kateri je obiskovali, da so se udeležili vsi v tem smislu, da naj pomagamo in ob enem varujemo svoja načela, svoj program in s tem interesem vsega našega naroda.

Razno.—

Corporation Heads Boss War; They'll Boss Peace --Unless

We were never of the opinion that the end of the war would bring about any great change in the class character of the society in which we live. Our bet is that the social and economic order which exists throughout the war, and on the day the shooting stops, will be the order that goes ahead from there on. Also, that the class that rules during the war will be the ruling class after the war. That's why we have repeated, almost monotonously, our warning that the time to make great social changes is NOW.

Our convictions on this matter of post-war society causes us to receive this week's statement by Harold Ickes with interest and with gratitude. For Mr. Ickes, we believe, tells us something that every American ought to learn and appraise.

"The dollar-a-year men are running the war," declares Ickes.

And who are the dollar-a-year men? Why, they are the business men—big business men who represent and think most about big business interests! If the war goes well, give the representatives of corporate business credit. If it goes ill, blame them. So sayeth Mr. Ickes.

* * *

We are wondering what Mr. Average Worker thinks about all this.

Is it possible for him to read the Ickes statement and still believe that America, as it is now being managed, is heading for a new era of social and economic justice? Can he any longer credit the claim that the sons of the working class are dying for a given number of freedoms?

To us it seems as sensible to believe that wolves could manage justly and fairly the affairs of sheep as to hope that the people who prey upon workers, and are reaping monstrous profits even now from the business that bloody war has brought, could set up a post-war order that would be satisfactory to the great mass of people.

Our experience teaches us that the big business men who are now running the war think first, last and all the time of their own interests. What they do is done because they think that they will be helped by its doing. And without knowing the facts of the war's management — because, being of the common herd, we aren't given important and basic facts — we are confident that the manner of running the war is dictated more by business interests than by national interests.

Since reading the Ickes confession, it has occurred to us that the "V." for Victory sign should be changed to "B." for Business. For we don't think that victory is the chief consideration of the people who are running things.

Moreover, we are unhappily confident that after the war is over the same managers of our affairs will be the managers of the common man — unless . . .

Unless the workers of the nation can and will—NOW, before the war ends—end the private profit system which divides peoples into conflicting economic groups.

By taking for the people the corporations from which the war's managers have been "drafted" . . .

By outlawing private profit as the mainspring of human activity . . .

Only by inaugurating an economy of that functioning for the public welfare — NOW! — can we pass from war to a free society. — Reading Labor Advocate.

INCENTIVE TO DISLOYALTY

All America rejoiced over the capitulation of Mussolini except Wall Street.

The news of the downfall of Italy's dictator "was construed in financial quarters as another broad step toward victory," says an Associated Press dispatch, and as a result stocks dropped from \$1 to \$5 a share.

This is a curious phenomenon.

If good news from the war fronts is bad news for Wall Street there can be only one reason—fear of losing fat war profits. Since war industries are working almost entirely for the Government, these inflated profits are being made at the expense of the people of the United States. We submit that it is up to the Congress to remove this incentive to disloyalty from the pockets of the speculators and profiteers.—AFL News.

UNCLE SAM SOAKED MILLION EACH FOR USELESS BOMBERS

Curtiss-Wright Accused By Truman Committee of Hiking Contract Price—Record is made Blacker

The Truman committee recently added additional chapters to its exposure of the Curtiss-Wright Aviation Company that made its production record much blacker than at first reported.

The company has been accused of palming off on the government defective airplane engines, the committee claiming this was done through an elaborate system of fake tests.

Another count in the committee's indictment was that some of the planes turned out by the company were useless for military purposes. One of the planes vigorously condemned was the "Heidivider" bomber.

Big Price for Junk

Fourteen months after production of this plane was scheduled, the committee declared, the company had delivered only 65 planes, for which the government paid an average price of \$1,277,000 each.

All told, the committee said, the company has been paid \$100,000,000 on the dive-bomber contract.

These figures are startling when contrasted with the estimated contract cost of \$66,799 per plane, minus parts furnished by the government.

The "Heidividers" are being produced at a plant at Columbus, Ohio, in which Uncle Sam spent \$27,000,000. The plant began operations in March, 1941, nine months before Pearl Harbor, but the first bomber didn't come through until September of last year.

The committee also said the Columbus plant has a contract for observation planes, at a cost of \$29,782. The plant has turned out 362 of these planes, for which the com-

pany was paid \$46,000,000 — or \$128,810 each, more than four times the purchase price.

Big Fee for Operating Plant

Curtiss-Wright has a contract with the government under which it is to collect a \$37,500,000 fee for operating the government's own plant—but the Truman committee recommended that this and other contracts with the company be renegotiated to cut down the management fees.

Curtiss-Wright is trying to remove the "curse" from the committee's sensational findings by inserting advertising in newspapers in which it contents it has been "unjustly accused."

The management is to be requested by the committee to reveal how much it is spending on this advertising campaign. In its report, the committee noted the company had spent hundreds of thousands of dollars for newspaper advertising, the cost of which was charged to the government.

As might be expected, newspapers which are the beneficiaries of this treasury raid are "singing mums" on the committee's exposures. Many of the papers which have commented at all have strained a point in efforts to put the best possible face on the company's astounding record.

AUSTRALIA SEEKING AMERICAN WORKERS

Herbert V. Evatt, Australia's attorney general and minister for foreign affairs, has been in Washington for some time.

It has been the general impression that Mr. Evatt's chief mission was to secure more military aid for MacArthur. However, reports from London declare he has requested President Roosevelt to transport an army of American workers to the island continent, on the theory that Australia's manpower resources are being exhausted.

PROLETAREC

THE MARCH OF LABOR

IN THE WIND

From THE NATION

A friend of Harold L. Ickes recently tried to telephone him at his office. After calling the proper number, he took part in the following conversation:

"Interior."

"Mr. Ickes office, please."

"Whose office?"

"Ickes's."

"How do you spell it, please?"

"I-C-K-E-S. Ickes. He's Secretary of the Interior."

"One moment, please. I will connect you with information."

For movie fans: "Battle of Britain," a film made by Frank Capra for the United States Army, is being shown to enthusiastic audiences in England. The American public has not been allowed to see it . . . The Legion of Decency, official Catholic movie guide, lists "For Whom the Bell Tolls" as "Objectionable in part. Objection: Suggestive situation; indication of justification of homicide; excessive brutality." . . . Variety reports from Hollywood that Warner Brothers is reshooting part of the finale of "This Is the Army" because words of the song "We're Dressed to Kill" are not symbolic of the human manner in which the United States has waged war. To spare the sensibility of the movie audience the words will be "We're Out to Win."

Man-power: A Cleveland department store now hands its customers leaflets offering them jobs as clerks . . . In St. Louis a department store runs an outdoor employment office and hires people off the street . . . A New Jersey varnish company is considering a plan to give its employees "bounties" of \$10 to \$15 if they bring in new employees who last three months.

The Negro (rear) section of a bus in Miami, Florida, was full. The new passenger, a forty-seven-old Negro woman, sat in the last seat of the white section. Result, arrest. Charge, disorderly conduct. Sentence, a day in jail.

Festung Europa: A newspaper in Norway recently carried this want ad: "Will trade well-used map of Africa for a good map of Italy." . . . The Nazis are confiscating the money and property of Norwegian traitors who have made fortunes out of their building contracts with the occupation forces. Most of these so-called "barracks barons" are now bankrupt or back where they started from . . . Many Czech manufacturers have been asking payment in advance or substantial deposits on orders from Germany. The Prague radio warns that such manufacturers are taking the risk of being treated with great severity."

Conversation piece: An American business man was recently sitting in a Helsinki restaurant, talking with a friend in English. A Finn at a nearby table called over, in Finnish, "Hey, you, stop talking English. Don't you know we're at war with England?" The American and his friend ignored him. The Finn then came over to the table with his fists clenched and said, "I told you to stop talking English!" The American quietly replied, "I'm not talking English. I'm talking American." There was a pause while it sank in, and then the Finn, completely deflated, murmured, "Oh, I'm sorry," and walked away.

It appears that the migration of Negroes to war-production centers is not an economic phenomenon. The Union News of Towson, Maryland, an anti-union, anti-New Deal paper, explains it thus: "Certain Washington politicians back of the fourth-term drive hope to pack Maryland with a large number of Negro workers, place them in good-paying jobs and comfortable government-built homes, have them declare their intentions to become Maryland citizens before November, and swing Maryland, which is doubtful, to the New Deal column."

Festung Europa: Food rations in Holland represent a cut of 50 percent in food value from the normal Dutch diet before the war . . . In Czechoslovakia, home of the giant Baba shoe works, a Nazi-controlled newspaper announces, "The production of hand-made shoes has been revived and skilled shoemakers are wanted." . . . Newspapers throughout Alsace have published the following public notice: "Philippe Schwall of Strasbourg, farmer, has been arrested for talking French. Some Alsatians seem to think that they need not pay any attention to the rule against speaking French. Those who take this attitude had better remember that the National Socialists' patience is not inexhaustible."

Depends on Resistance

Girl Customer: "Does this lipstick come off easily?"

Cosmetic Clerk: "Not if you put up a fight!"

ITALY IN CONVULSION

Italy today is a nation in convulsion, in which a reactionary government seeks two ends—a way out of the war and suppression of a democratic revolution.

The cabinet appointed by Premier Badoglio, Duke of Addis Ababa and collaborator in two decades of oppression of Italy, is composed of nonentities—unimportant bureaucrats, Fascists and yesmen of the king. Neither in Victor Emanuel and Badoglio at the top nor in the little men at the bottom does the new government possess strength. Its main hope of any long tenure of power, in the interests of the clique of privilege behind it, is that the Allies will give it their blessing and protection.

Fascism has now become a most unprofitable label in Italy. Men who served it these many years, or purchased its protection, now find it advisable to paint themselves as its life-long opponents. Benito Mussolini, the deposed dictator, whether under arrest or fleeing or fled to temporary sanctuary, deserves sentence of death from the Italian people, and from the United Nations. But even that arch-criminal today may have a certain justifiable score for fair-weather allies of his, from Victor Emanuel down, who now sprout "Italy-for-Italians" wings.

The word to the new men of reaction in the saddle, we repeat, as to Mussolini, must be complete and unconditional surrender.

Although hard fighting may lie ahead in Italy, against German or Italian troops or both, there can be no doubt that the king and Badoglio are out for peace terms now. Italy has reached the breaking point.

For the Allies, two fundamentals stand out: Unconditional surrender by the Italian regime must make Italian territory—all of it—available as an Allied base against Germany when and as needed. Secondly, we must do nothing to prevent and we ought to do all that we can to bolster, projects of a democratic revolution. Therein lies hope for considerate positive Italian cooperation against Germany. Therein, certainly, lies the indispensable means of helping the reconstruction of an Italy that can take an honorable place in the family of free nations.

Mussolini has failed the Italian minority that hired him to keep the people of Italy under. That minority today looks to Washington and London to lend its new government a prestige that will impress the people in their confusion and craving for peace. That minority wants our support against the growing democratic underground. We would betray the purposes of this war if we obliged. On our guard!—The Chicago Sun.

The NAM Is At It Again

Not long ago the National Association of Manufacturers got the idea that it could use the churches of the nation as one of its multifarious instruments for spreading reactionary propaganda. Accordingly, some of the NAM's high pressure boys invited a group of influential churchmen to join them in formulating a program.

A meeting was arranged in New York, but according to reports it turned out to be a magnificent flop. Several of the churchmen, far from being the innocent dupes of the NAM thought they were, requested that since the American laboring man has something of a stake in the future of America his representatives be included in the conference. With the usual tact, the NAM dropped the idea—temporarily.

But where the cloth was dropped the cap and gown were picked up. A recent Des Moines conference of industrialists and educators was held under NAM auspices and we are sorry to report that the educators were more gullible than the churchmen.

It was announced that educators from 22 states have offered to "cooperate" with the NAM and a joint committee was set up to carry out the program. One college president had the temerity to suggest that perhaps labor should be represented. He was coldly ignored.

Another ventured the opinion that the material furnished the educators for the use in the class rooms and other places be "free from propaganda." To this, an NAM spokesman replied bluntly, "there isn't any such thing as unbiased material."

Thus was the latest NAM campaign launched to save the "American way" through the schools supported by the people of America. If the educators of this nation are to remain worthy of the trust the people have lodged in them they will turn their backs on this latest Hitlerian overture to bribery and send their would-be seducers back to the arms of the press and radio where they have so long been.—The Progressive.

MIDDLEMAN, NOT FARMER, CAUSE OF HOUSEWIFE'S WOES

Nobody need tell the housewife that she is being "bled white" on her food purchases. She knows that, to her sorrow.

What she probably doesn't know is that the middleman, not the farmer, is responsible for the fantastic prices being charged at the corner grocery store.

To learn who is to blame for flagrant profiteering, the Baltimore "Sun" sent investigators to look into conditions at the Baltimore market, one of the largest produce centers on the East coast. What they learned was shocking.

For example, it was found that consumers were paying 7 cents a pound for cabbage, while the farmers who brought it to market received 1½ cents a pound at the most and some were getting as little as one-half cent a pound.

Long after load of cabbage could not be sold at any price and was carted back home and dumped into hog pens. Many acres of cabbage are not being harvested because farmers refuse to work at a loss.

The top price paid to farmers for string beans was 9 cents a pound; the price at the retail counter was 20 cents. The farmer got a maximum of 15 cents a pound for tomatoes. When they reached the consumer price was 23 cents.

Head lettuce brought the farmer from 3 to 6 cents, while the retail price ranged up to 15 cents. The farmer got as little as 1.5 cents a pound for potatoes. The consumer price was charged 4 to 5 cents a pound.

The best price the farmer could get for sweet corn was 35 cents a dozen, but the consumer was charged at the rate of 5 to 10 cents an ear. The farmer was lucky to get 25 cents a piece for eggplants. The consumer was charged 30 to 45 cents each. Watermelons brought the grower to 40 cents a piece. To the consumer

the price ranged from 75 cents up to \$2. And so it went.

From many sections come reports that vast quantities of food products are being destroyed to maintain exorbitant prices.

TREASON IS THE WORD FOR IT

Disclosure of war contractors palming off defective armaments through naked tests have become too frequent for comfort. The Truman committee's indictment of the Curtiss-Wright Company is the latest and perhaps the most serious of such exposures.

The committee asserts what many Americans have suspected—that these frauds would scarcely be possible without the connivance of government inspectors—men elected by the army and navy to see that the government gets what it pays for.

When these inspectors fail in their duty, they should be treated just as men at the front are treated when they desert their posts of duty. The only word that adequately describes their misconduct is treason.

A few court-martial, followed by the imposition of proper penalties, will be more effective in reducing the scandalous practices of crooked business than any other remedy that might be adopted.

Venal or negligent inspectors, as well as unscrupulous manufacturers, must be made to understand that this nation has lost all patience with those who are sending inferior weapons to our fighting men.—Labor.

DROP IN MARRIAGES

OTTAWA, Can.—With hundreds of thousands of Canadian boys overseas, marriages dropped 16 per cent in May, compared with May a year ago. Births are up 15 per cent and deaths 13 per cent.

They that God wills he humbles; they that know God wills he punishes; they that are proud.—Plaut.